

Byron

SEN

I

Žijeme dvojí život. Spánek vlastní
hraniční panství mezi dvěma stavy,
zvanými nepřipadně smrt a bytí —
svůj širý svět divoké skutečnosti.
Sny rozvinou se, nabírají dech,
mají své slzy, muka, pravou radost,
lehají tíhou na myšlenky v bdění,
snímají tíhu z našich denních strážní,
rozdělí naši bytost: stávají se
částí nás samých i našeho času:
skuteční heraldové věčnosti.
Jak duchové k nám plují zdaleka,
mluví k nám hlasem Sibyl věštících,
vládnou nám mocí rozkoše a trýzně.
Dělají z nás, co předtím nebyli jsme,
vůli nám vnutí, až jsme spatřeným
do hloubky otřeseni — jsou to ony?
A není minulost snad stín? — Čím tedy jsou?
Výtvořily ducha? — Mysl vskutku může
podstatu stvořit, zalidňovat hvězdy
bytostmi zářné krásy, nebo vdechnout
do tvarů život, jenž přežívá živé.
A tak chci vyvolat vizi, jak se mi zdála
snad ve spánku — myšlenka sama totiž,
byť dřímající, může čekat léta
a shrnout život do jediné chvíle.

II

Dvě bytosti jsem viděl v lesku mládí
stát na pahorku, na nevelkém kopci,
zeleném s mírným svahelem, posledním,
jak zdálo se, v dlouhém řetězu hor,
jen moře na úpatí nešumělo,
ne, zato širá krajina a vlny
lesů a polí, lidské domovy
rozseté mezi nimi, znamenáné
kouřem, jenž stoupal nad venkovské střechy.
Pahorek zakončen byl členkou
stromů stojících v kruhu, jak jim určil
člověk — a ne snad rozmar přírody.
A ti dva — panna s chlapcem — stáli tam
a dívali se — ona na krajinu
líbeznou jako ona, chlapec na ni.
Oba tak mladí, ona navíc krásná.
Oba tak mladí — a tak zcela různí.
Jak sladká luna těsně nad obzorem
dívka už stanula na prahu ženství.
Chlapec byl mladší, ale jeho srdce
předběhlo léta a pro jeho oči
na zemi byla jenom jedna tvář,
a ta naň zářila. Tak zahleděl se,
až nemohl už oči odtrhnout.
Ba, neměl dechu, bytí, jenom v ní.
Ona mu byla hlasem: nemluvil k ní,
chvěl se jen v jejích slovech, její oči
mu byly zrakem, šly s ním bez ustání,
její zrak dával barvu jeho světu —
sám v sobě nežil: byla jeho život,
oceán řece jeho myšlenek,
kam vlévaly se. Na jediný dotek,
na její slovo odliv jeho krve

se měnil v příliv — krev mu bila v spáncích
nic nedbajíc na jeho utrpení.
Však ona nesdílela jeho cit
a nevzdychala pro něj. V jejích očích
byl bratrem — a nic víc. Bylo to dost,
protože bratra neměla, jen jeho,
jemuž to místo v dětství vykazala,
sama jen osamělý výhonek
starého rodu. Nesla také jméno,
jež líbilo se mu i nelíbilo,
proč? Čas pak naučil jej odpovědi,
když jiného už milovala. *Ted*
jiného právě také měla v srdci.
Na kopci stála, pohlížela dolů,
jen přispěchá-li odtud milenec,
tak dychtivý, jak dychtivě ho čeká.
Zde vyhlížela ho — a potom prchla.

III

Podoba snu se náhle změnila.
Viděl jsem staré sídlo, mocné zdivo,
před vchodem čekal vraník s čabakou.
Uprostřed staré oratoře stál
chlapec, o němž jsem mluvil — a byl sám,
tak bledý, v zamyšlení přecházel,
usedl potom, pero uchopil
a psal, co ale — nevím. Nato složil
do dlaní hlavu, celý schouil se,
jako by křeč jím otrásla — pak vstal
a rozechvělou rukou a též zuby
roztrhal napsané — však bez pláče.
Potom se uklidnil a jeho tvář
už nejevila žádný nepokoj.

Vtom vstoupila ta, kterou miloval,
tak veselá, tak s úsměvem, ač přece
věděla, že je milována — vždyť
snadno to poznáme, a věděla,
že srdce zatmělé má jejím stínem,
že zoufá si, a přec neznala všechno.
Povstal a její ruku do své vzal
chladně a lehce. Během oné chvíle
sbor nevyslovitelných myšlenek
mu přelét tváří, vzápětí pak zmizel.
Uvolnil její ruku, pomalými
kroky se vzdaloval, ač neloučil se,
jen oba na sebe se usmáli,
pak rychle vykročil z té staré brány,
na koně sedl, vzdálil se svou cestou
a víckrát nepřekročil onen práh.

IV

Podoba snu se náhle změnila.
Chlapec teď mužem byl a v divočině
pod nebem žhavějším si našel stan
a jeho duše sytila se sluncem.
Byl jiný nežli dřív — byl poutníkem
na moři stejně jako na břehu.
Tu na mne útočila ze všech stran
záplava obrazů, kde vždycky byl
on přítomen — a na posledním z nich
spočíval zmožen žárem úpalu
ve stínu sloupů zpola rozpadlých
a zdí, jež dlouho ještě přežily
své stavitele — tam, po jeho boku
se pásli velbloudi a dobré koně
čekali u studny, muž jakýsi
ve volném rouchu oděný tu hlídal,
zatímco mnozí další z jeho kmene
tu kolem pospávali — nad nimi
zářila klenba nebe bez mráčku,
čistého, průzračného v modré hloubce,
že Bůh mohl být spatřen na nebesích.

V

Podoba snu se náhle změnila.
Ta, kterou miloval, se provdala
za někoho, kdo líp ji neměl rád.
Tam žila na tisíc mil vzdálená
v svém rodném domě, kolem vyrůstali
dcerky a syni, krásní jako ona.
A přec jí v tváři sídlil zármutek,
stín vnitřních svárů, neklidný třas víček,
naběhlých snad od zadržovaných slzí.
Co tížilo ji? Měla přece všechno,
on, který miloval ji, nebyl při ní,
aby jí jitril zlými nadějemi
a žádostmi své lásky čistou mysl.
Co asi trápilo ji? Vždyť ho sama
nemilovala, lásku neslíbila,
on nemohl být příčinou té trýzně,
přízrak, který jí nahlodával život.

VI

Podoba snu se náhle změnila.
Poutník se navrátil. Já viděl ho —
stál před oltářem s něžnou nevěstou
půvabné tváře, nikoli však té,
jež byla hvězdou jeho jinošství.
A ještě u oltáře mihl se mu
v očích ten rychlý záblesk zlověstný,
jenž v staré oratoři prostoupil

tu osamělou hruď. Zas přes čelo
táhly mu neuchopitelné myšlenky,
míjely zvolna, potom zapadly.
A přece klidný, tichý, opakoval
manželský slib a neslyšel, co říká,
a všechno kolem kroužilo. On sám
neviděl, co se děje, neviděl,
co možná mělo být — jen starý dům
a starou komnatu a známou klenbu,
den, hodinu, sluneční svit a stín,
vše směřující k ní, která mu byla
osudem, takto se mu vrátilo,
vše zapadlé a dálné vniklo k němu
a stavělo se mezi něj a světlo.

VII

Podoba snu se náhle změnila.
Ta, kterou miloval — tak změněná,
s tak ochořelou duší. Její mysl
opustila své sídlo, její oči
ztratily vlastní lesk a měly jiný,
jenž není z toho světa. Královnou
stala se v říši vlastní fantazie
a v myšlenkách si spojovala věci
na hony vzdálené a nacházela
zjevení nepostřehnutelná jiným,
netušená, jí ale povědomá.
Svět nazývá to šílenstvím, však moudří
jsou v hloubi duše mnohem šílenější.
Zrak melancholie je strašný dar!
Čím byl by, ne-li teleskopem pravdy,
jenž samu dálku zbaví oparu
a zjeví život v jeho nahotě,
skutečnost chladnou, skutečnou až příliš.

VIII

Podoba snu se náhle změnila.
Poutník byl sám, jak dřív už jednou byl.
Bytosti kolem něho vzdályly se
nebo s ním vedly válku. V jejich očích
byl symbolem pro mravní sněť a zkázu,
oblopen nenávisťným pohrdáním.
Svou bolest s každým soustem polykal,
až jako onen starý pontský vladař
živil se jedy, které neměly
však nad ním moc, a tak ho sytilo,
co už se mnoha lidem stalo smrtí.
S horami uzavřel pak přátelství,
s hvězdami, s rychlým duchem vesmíru.
Odkryly mu svou skrytou magii,
tajemství noci před ním otevřely,
zvěsti mu hlasy z hloubi šeptaly,
úžasné, strašné . . . spokojme se tím.

IX

Sen minul. Dále už se neměnil.
Nejpodivnější bylo, že v něm zkáza
dvou bytostí se jevila tak jasně,
téměř jak skutečnost — z nich jedna měla
v šílenství skončit — oba v neštěstí.